

a könyv, akár a mérleg: előbb jobbra billen, amíg nem billen balra, örökre. A súlya így a jobb kézről a bal kézbe tevődik át, és a fejben is valami hasonló történt — a remény tájékaról a gondolatok az emlékek tájékarára helyeződtek át, és mindennek vége. Az olvasó fülében talán megmarad egy kevés nyál az író szájából, amit a szavak szele sodort bele, homokszemmel az alján. E homlokszem köré üledpednek le évekig a hangok, akár a kagylóban, és egy napon gyöngyszemmé fognak változni, fekete kecske túrójává vagy ürességé, amikor a fül kagylóként becsukódik. És ez legkevésbé a homokon múlik.

Ám ilyen vastag könyvet olvasni mindenesetre annyit jelent, hogy sokáig lenni egyedül. Sokáig lenni nélküle, akinek a jelenlétére feltétlenül szükségük van, mert a négykezes olvasás még nincs szokásban. Az írónak emiatt lelkiismeret-furdalása van, és igyekszik mentesíteni magát. Ha az a szép, sebes pillantású és lusta hajú női egyén, aki e szótárt olvasva és rohanva keresztül a tulajdon félelmén, akár a szobán, elhagyatottnak érzi magát, tegye a következőt. A szótárral a hóna alatt a hónap első szerdáján délben menjen el a városának főterén levő cukrászda elé. Ott egy fiatalember fogja várni, aki, akárcsak ő, egyedül érezte magát, miközben ugyanannak a könyvnek az olvasására fecsérelte az időt. Üljenek le együtt meginni egy kávét, és hasonlítsák össze könyvük női és férfit-példányát. A könyvek különböznek. Amikor tehát egybevetik az utolsó levél rövid, kurzívval szedett mondatát e szótár női példányából azzal, ami a *férfit-példányban* áll, a könyv egészé fog összeállni, akár egy dominójátzma, és többé nem lesz rá szükségük. Akkor alaposan dorgálják meg a lexikográfust, ám minél előbb végezzenek ezzel annak nevében, ami utána következik, mert ami utána következik, az csupán rájuk tartozik, és értékesebb mindenféle olvasásnál.

Látom őket, ahogy kicsomagolják vacsorájukat az utcai postaláda tetején, és ahogy egymást átölelve esznek, a kerékpár nyergében ülve.

BRASNYÓ István fordítása

A FORDÍTÓ JEGYZETE

(A VACOK)

A fény felől tekintve a levegőben megéled az inda, amely a semmiből a semmibe lóg, vagy csak tovasuhan a nappal előtt anélkül, hogy kilom-bosodna vagy kibomlana, és a lépcsőn már homályba csusszan a láb, bizonytalan menetelés, járás következik egészen bizonytalan terepen, óvatos botladozás, vakon, felfelé, de volt ideje megszokni léptei visszhangját, ehhez igazodni, lehunyt szemmel és visszafojtott lélegzettel, mintha hajszol-na valami lassan távolodót, amit egy ablakkeret tükrében lát: érzékek

csalatközása ez, átjátszása egy másik tartományba, sugarasba és hajkoronásba, mintha nem akadna ember, aki behúzott nyakú századvéget él, úgyszólván mindegy, hogy mikor, és a szakadatlanul áramló, hűvös huzatból szűrné ki minden tudnivalóját. Vagy tiszta és világos reggeleken, amikor mindez elakad, a járdaszegélyen pipiskedni kockás nadrágban, valamit forgatagban vagy tömkelegben, ahol valaki, sudár termetű kuttyát sétáltat, s a kutya körmének koccanásaira figyelni, ahogy a tulajdon foga vacogását venné tudomásul az ember, ugyanolyan ütemesen futnak a szőrös, gondozott mancsok, végeredményben féken vagy porázon tartott múlt időként — a kutyanak fütyyenteni-e most, vagy a nő után, aki vezet, egyformán hiábavaló, akár csak tűnődni rajta itt, a sötétben, a feltételezhető lépcsőfordulóban, ahol már senkivel sincs mód találkozni: a lehunyorodik a fény, ha a virág nem is hervad el; kel a vacokról vagy vacokra fekszik.

Így megy végig itt ez a sebesült vagy csak sérült, ezzel az ellentétes mozgással igyekezve átmenteni vagy -csempészni magát más tulajdonságokba, sajátágokba, érvényesíthető észrevételekbe, mintha egy tárlat megnyitóján borongana, és ahogy ez a kis csoport itt egybegyűlt, csupa illedelmes, udvarias, önmagát visszafogni képes ember, háttal valami felé vagy valaminek, amiről még nem derült ki, hogy micsoda, még bebosszátásra várva emögé, hogy csak azután lobbanjon fel a fékentartott szenvedély, amit ki-ki önmagában hevít vagy melenget, mint kigyót a lelkében, csöppet sem magabiztosan és látványosan készülve felmondani a leckét, háttérben a vörös üszköt hintő vagy lobogtató égbolttal — ez lehetne esetleg az egésznek az indítéka, e késeire forduló gyülekezőnek, dermesztő helyen, miközben a fagy szinte szemmel láthatóan ír ereszletet a márványba, és egyöntetű vacogtatás remegtetti az alsó állkapcsokat, a hölgyek fitos kis orra pedig lilás színt vesz fel, és mily érzéketlenre hidegül hirtelen! — hát most volna szükség képek arany foglalatára és meleg tónusokra, színárnyalatok fehérré való felizzítására a szaruhártyák tükrében, miközben a hideg érzete a csoda látványára toborozna, s fellobbanna itt egy hamar elég ember, mindennek kiváltója, hogy súlyát máris alig viseli megroggyant alkata, ám akin a kor képtelen nyomot, heget vagy akár karcolatást is hagyni, akár valami túl feszesre sodort rőzsecsonmón vagy szalmacsóván, ami bizonyára a lelkesültség ellen van, nehogy megzilálhassák idegen érzések: egyszóval már idejében áramvonalásra kopt az ideák viharzásában, amelyeket rajta kívül ki sem vehetne itt komolyan — legfeljebb eszmei csöcselék ez, amelyet az esemény látványa esetleg látványossággá emel, zajongva valamelyik sarok felé mozdít, egészen mindegy, hogy mi felé, pontosabban amerre meleget sejt, s majd elkrápráztatva abba az irányba közeledik, és ha végül majd mindenki szorongva ott áll, akkor tűnik csak ki, mennyire üres itt minden, csupán két csenevész pálma didereg a bejáratnál... tehát egyszerre ennek az ürességnek most a túloldalán, elmosódott formák szemlélőjeként tévedni be

ide, vagy legalábbis úgy tenni, mint aki figyelésre képtelen tekintettel valamit szemügyre szándékozna venni, de pusztán csak annyit állapíthat meg, hogy benne járunk a szellem telében, vagyis aki cselekszik és aki nézi, egyaránt semmit se tesz, és ezek az emberek aligha lehetnek álmodozók, legfeljebb tömeg lehetnének, ha elegenden volnának hozzá, amely beszédet hallat és hallgat, bevezető szavakat valamihez, aminek megfoghatatlanságához óhajtana idomulni, ha oly egyszerű volna idomulni, mint pusztán jelen lenni, úgyhogy a létezés itt két ellentét között feszül meg, nyilvánvaló ellenérzést váltva ki fölény és alázatosság kérdésében, ahol a valós és valótlan háborogva kerül szembe egymással, a valótlan mint lényeg és a valós mint eleven, az itt levők összessége, akiket a lényegre intenek most vagy figyelmeztetnek: mindenesetre meddő eltávolodás a képszerűtől vagy a felismerhetőtől, egyhangú szüremelés csak a bőr alatt — ezért volna hát minden tevékenység, mondjuk, mindaz, ami szenvedély? Ekként vedleni át az üres szóbeszéd látnokává, akinek talán még talpukat is a kabátja szárnyára teszik, akár valami védtelen vagy kiszolgáltatottságában tehetetlen madárnak, hogy még a fejét se bírja fektében mozdítani . . .

Igy jutna el hát előbb-utóbb ki-ki tökéletesre sikeredett, alanyi sajátosságait magába fogadó vackáig, végeredményben biztos felismerések nélkül, csupán sejtelmektől terhelten, olvadó hősapkát gondolva a szívére, hogy legyen, ami hűtse közben, vagy épp sugarakon vágva keresztül, emelt homlokkal, nem tudni, kitől származván, de nagy magabiztossággal, szavakat hangoztatva közben, melyek már nem ide vonatkoznak . . . mert e helyen már végleg más kezdődik . . .

Aki tehát türelmesen hallgatott, most egyszerre beszélni, kitarulkozni szándékozna, pedig a hangját szinte nem is ismeri a levegő, képes lesz-e majd ráhangolódni frekvenciájára, vagy végleg rezzenetlen marad szabálytalansága előtt, űrt hordoz majd csupán, amit lehetetlen lesz továbbadni, ezt a pulzáló, üres tömlőt, amely messziről is érkezhette talán, és ódonágában épp itt bukkán elő, teljesen összezavarodva vagy eltévelyedve, pusztán *image*, amely csak zavart kelthet fel nem idézhetőségével, árnyékot borítva vonulatában az agykéregre: mi marad vajon amögött, ami tapasztalat; vagy minden alulmaradna a tapasztalatokkal szemben, mert más anyag? Távolodva mindinkább azoktól az elgondolásoktól, melyek bárkinek a sajátjai lehetnének, egy általánosabb felé, ennek az érvényesüléséhez igazodva, mit jelent itt sötétség — világosság, ellentétet-e valójában, vagy csak eltolódást egy meg nem fogalmazott, soha ki nem jelentett viszonyítás felé, ahol valami tulajdonképpen zajlik, parázslík, szunnyadozik, folyamatában valósul meg és teljesedik ki mindazzá a bizonytalanná, ami nem számít vagy már nem számít, csupán szándékolatlanul hat vagy érvényesül jobb híján, esetleg jobb szó híján, és egyszer s mindenkorra alkalmazkodni kell hozzá, mert törvény, azáltal, hogy nem fontos tudomást szerezni róla.

Úgyhogy ezt most elfeledve vagy figyelmen kívül hagyva belépni valahová, tágas helyre, ahol többen is tartózkodnak, folyosóról vagy valami gyilokjáróról, előadni vagy feltárni valamit, ami haszonnal kecsegtet vagy kötelesség, elodázva most a vacok gondolatát vagy képzetét, megragadva az alkalmat a beszédre, akár valami vállalkozás lehetőségét: megrögzött öregemberekhez szólni mentegetőzve és selymes hangon, pedig csizmatalppal kéne a képükbe lépni, hanem hogy ekként van megszerkesztve ez a világ, a beszélő kénytelen igazodni hozzá, hajbókolni, netán hajlongani elsősorban e jelenet előtt, amelyre alakja most rávetül, miközben a benne lévőek kitől sem zavartatva szuszognak vagy böffentenek, hiszen semmit sem kockáztatnak olyan szempontból, hogy esetleg a kép aligha idomulól síkjának sarka felé tolódnának, bútorarab takarná el őket, állvány vagy polcok, amelyeken földabroszokat tartanak a világtájak lehetséges rajzolataival vagy az égboltozat atlaszát, megbizonyosodva immár arról, hogy a föld mégiscsak gömbölyű — most ezeken a tereken csapongani gondolatban vagy elméletben, mint aki kérelemmel fordul e tanácshoz, amit kihallgatása befejeztével vagy jóváhagynak, vagy elutasítanak, bár másik lehetőség is felmerül az időben, hogy esetleg épp számon kérni halmazódtak itt össze ezek az ábrák, tetemek, formák, alakok, de legkevésbé eleven lények, hogy minden, az övékével ellenkező szándékot az ülepük alá gyűrjenek, belefojtsanak a sárgászöld tapacírung huzatjába, akár a tulajdon szellentésüket: értetlenségükkel szemben senki sem lehet más, mint lázadó, de legalábbis szembeszegülő, mert képtelenség, hogy biszkvitet ropogtatva ők irányítanak a mindenséget felvont, kételkedő szemöldökkel és selyemmellényesen, amelynek oldalsó zsebéből horológium veretes láncalóg. Tehát meghajolva e kép, látvány vagy elmosódott felületű színes kövület előtt, köszöntve a babaszobai miliőt, hirtelen más korszak falának hátrál neki a számotadó, ami mégis eleven, tapintható, s itt merőben más szavakat kell fontolóra vennie, mivel nevéen szólítják és aláírását követelik egy lap aljára, valami kurta világításban, hogy így erősítse meg azt, miszerint minden személyére vonatkozó tudomásul vett és ép elmével megértett.

O, mily elkéseredett vágyódás ezek előtt a szájak előtt a vacok után, Quos ego! — kiáltani fel Neptunusként, valami szférikus excesszusban, amely nem tud magával mihez kezdeni, ha egyszerűen nem itt a helye, sehol sincs helye, olyan, ami a térben lenne kijelölhető, aminek megmondhatója volna bármiféle planimetria is, hát akkor háttal fordulva és arccal ütődve a hiánynak, miután szignatúráját ott hagyta a papírlapon, tehát valami egészségtelen nyoma mégiscsak van itt létének, de távozása feltétlenül nyomtalan, per abusum elkövetett, micsoda kicsapongás ez a térben! Vagy csak az azonosulást keresi valakivel, hogy utána legyen mit firtatnia!

Kézjegye irattári, öltözéke pedig ruhatári kellék lesz, mintha hirtelen kiugrott volna belőle, s most már menekülne, nagy lépésekkel, amit csak

más test szabhat testére, tehát ekként máris befolyásolva van, mégis valami siralmas magányban, amint emlékezete utcájára szökken, oda, ahol már elfeledték, vagy ő maga felejtett el mindent, mert a felejtés már a kezdet kezdetétől adva van, nem mint esély, hanem csak mint vigasz vagy szerencsétlenség, és minden azon múlik, hogy melyiket választja magának, ábrándként vagy elszántságként mutatja-e ki a benne elmúló hajlandóságát, így közeledik-e majd valami* felé...

Erre vagy erre se szánni ezt a békétlennek mondható estét, olyasféle felkiáltással a végén, hogy végleg megdermedjen, kijavíthatatlanul első személyben legyen identifikálható, kiválasztható ez a queruláns lény, amin (akin) már semmi sem múlhat, a kérdés sem, hogy mely időben tenyészik a szívem, és hol van a vacok, ami után emez a másik kutat vagy amit vonszol magával, akár a kételyt, hogy ez-e az?***

BRASNYÓ István

* „Ha egy basa odafönt valahányszor egyet szellent, ideleenn a legjobb tíz tisztünknek lerepül a feje.” (Veterani tábormok Zalánkeménél, 1691.)

** Bizáncban dőlt el minden, ott volt a Jóságos Város-Anya, akinek emlőin bárbar fejjel élősködni lehetett, és jaj volt annak, akit kivetett a Szívéből.